

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 25 stycznia 2018 roku, wydanym w sprawie z wniosku G. F. przy udziale K. F. i Wspólnoty Mieszkaniowej (...) przy ul. (...) w Ł. o stwierdzenie nabycia spadku po D. F., Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Ł. postanowił:

1. stwierdzić, że spadek po D. F., córce M. i W. z domu S., zmarłej w dniu 29 czerwca 2015 roku w Ł., ostatnio stale zamieszkałej w Ł. na podstawie ustawy nabyła w całości z dobrodziejstwem inwentarza jej córka K. F.;
2. ustalić, że każdy z uczestników ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie.

Postanowienie to zapadło w następującym stanie faktycznym:

29 czerwca 2015 roku w miejscowości Ł. znaleziono zwłoki D. F.. Przed śmiercią ostatnio stale zamieszkiwała ona w Ł. przy ulicy (...). W chwili śmierci była panną. Posiadała jedno przysposobione dziecko – małoletnią K. F. (urodzoną dnia (...)) oraz brata G. F..

Spadkodawczyni nie sporządziła testamentu.

Żaden ze spadkobierców zmarłej nie odrzucił spadku, nie zrzekł się dziedziczenia oraz nie został uznany za niegodnego dziedziczenia.

Nie było uprzednio prowadzone inne postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku po D. F.. Nie został również sporządzony akt poświadczenia dziedziczenia.

Analizując materiał dowodowy sprawy Sąd Rejonowy podkreślił, że nie znalazł podstaw do przesłuchania wnioskodawcy przed konsulem, gdyż nie było takiej potrzeby, wobec braku okoliczności do wyjaśnienia, ani możliwości z uwagi na brak polskiego konsula na Malcie.

W rozważaniach prawnych Sąd I instancji powołał się na treść art. 670 k.p.c., który przewiduje obowiązek sądu spadku badania z urzędu, kto jest spadkobiercą i czy spadkodawca pozostawił testament. W niniejszej sprawie nie został ujawniony fakt pozostawienia przez zmarłą testamentu, w związku z czym kwestia dziedziczenia wymagała odwołania się do przepisów ustawy. W myśl art. 926 § 1 k.c. powołanie do spadku wynika z ustawy albo z testamentu, przy czym dziedziczenie ustawowe co do całości spadku następuje wtedy, gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy albo gdy żadna z osób, które powołał, nie chce lub nie może być spadkobiercą – art. 926 § 2 k.c. W przedmiotowej sprawie porządek dziedziczenia wynikał z art. 931 § 1 k.c. w zw. z art. 936 § 1 k.c.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. ustalając, że każdy z uczestników poniesie je w związku ze swym udziałem w sprawie.

Apelację od powyższego postanowienia złożył wnioskodawca, który zarzucił, że orzeczenie nie spełnia woli spadkodawczyni i narusza prawa skarżącego. Nadto skarżący nie został przesłuchany, choć ubiegał się o to i wykazał, że stan zdrowia nie pozwala mu na podróż do Polski, jego wnioski nie były uwzględniane. Z tych względów wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania w I instancji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

apelacja jest bezzasadna.

Stan faktyczny ustalony przez Sąd Rejonowy jest prawidłowy. Sąd Okręgowy przyjmuje ustalenia stanu faktycznego poczynione w I instancji za własne.

W świetle prawidłowo ustalonych faktów nie ma wątpliwości, że w niniejszej sprawie należało zastosować zasady dziedziczenia ustawowego. Zgodnie z art. 926 § 1 i 2 k.c. powołanie do spadku wynika z ustawy albo z testamentu. Dziedziczenie ustawowe co do całości spadku następuje wtedy, gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy albo gdy żadna z osób, które powołał, nie chce lub nie może być spadkobiercą. W niniejszej sprawie nie ustalono istnienia testamentu spadkodawczyni. Wprawdzie skarżący powoływał się na wolę spadkodawczyni, ale – pomimo wezwania – nie wskazał w jakiej formie wola ta została wyrażona. Ogólnikowe twierdzenia skarżącego, który odwoływał się również do woli swojej zmarłej matki, nie mogły być podstawą stwierdzenia nabycia spadku. Wobec braku testamentu pozostawało odwołać się do reguły wynikającej z art. 931 § 1 k.c., stosownie do której w pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek. Przy czym przysposobiony dziedziczy po przysposabiającym i jego krewnych tak, jakby był dzieckiem przysposabiającego (art. 936 § 1 k.c.). W tej sytuacji małoletnia uczestniczka była jedyną osobą uprawnioną do dziedziczenia w pierwszej kolejności, co oznacza wyłączenie od dziedziczenia skarżącego, jako krewnego potencjalnie dziedziczącego, ale dopiero w dalszej kolejności (art. 932 k.c.). Zasady te prawidłowo zastosował Sąd Rejonowy.

Odnosząc się do zarzutów formalnych trzeba podkreślić, że nie było żadnych podstaw do przeprowadzenia dowodu z przesłuchania uczestników postępowania. Stosownie do treści art. 299 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., jeżeli po wyczerpaniu środków dowodowych lub w ich braku pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, sąd dla wyjaśnienia tych faktów może dopuścić dowód z przesłuchania uczestników postępowania. Nie ma wątpliwości, że dopuszczenie dowodu z przesłuchania uczestników postępowania jest uprawnieniem sądu w wypadku spełnienia przesłanek ustawowych dopuszczenia tego dowodu, a nie obowiązkiem. W sytuacji braku niewyjaśnionych faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy dowodu takiego wręcz nie można przeprowadzić. Tymczasem skarżący powoływał się na bliżej nieokreśloną wolę spadkodawczyni, ale nie twierdził, że był sporządzony jakikolwiek testament.

W tej sytuacji można mówić o tym, że skarżący nie powołał się fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie w rozumieniu art. 227 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Sytuacja ta powtórzyła się na etapie postępowania apelacyjnego. Wtedy skarżący korzystał już z pomocy profesjonalnego pełnomocnika, który – pomimo stosownego zobowiązania ze strony Sądu Okręgowego (protokół rozprawy apelacyjnej 00:15:26 – 00:16:30) – również nie określił tezy dowodowej w sposób umożliwiający stwierdzenie, że mamy do czynienia z przedmiotem dowodu spełniającym warunek z art. 227 k.p.c.

Trzeba dodać, że wniosek o odroczenie rozprawy apelacyjnej służył wyłącznie umożliwieniu przeprowadzenia dowodu z przesłuchania wnioskodawcy, który konsekwentnie oświadczał, że do Polski nie przyjedzie, bo zdrowie mu na to nie pozwala. Skarżący widział możliwość przesłuchania tylko poza Polską. W takiej sytuacji, wobec bezzasadności wniosku o przesłuchanie, odroczenie rozprawy apelacyjnej było całkowicie bezcelowe. Skarżącemu zagwarantowano prawidłowe reprezentowanie jego praw przez ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

Uzupełniająco warto wskazać, że Sąd I instancji pochopnie uznał, że małoletnia uczestniczka może być reprezentowana przez osobę wykonującą rolę rodziny zastępczej. Takie uprawnienie nie wynika z art. 112¹ § 1 pkt 1 k.r. i o. Jednak okazało się, że osoba ta jest także opiekunem małoletniej od roku 2015 i jej umocowanie nie budzi wątpliwości (zaświadczenie k. 246).

Z tych wszystkich względów, na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., apelacja podlegała oddaleniu.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie § 12 pkt 2 w zw. z § 16 ust. 1 pkt 1 i § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego

z urzędu (tekst jedn. Dz.U. z 2019 r. poz. 68).